

Afrička svinjska kuga (ASK) smatra se jednom od najopasnijih virusnih bolesti svinja od međunarodnog značenja, koja snažno utječe na trgovinu svinjama te je od velikog socio-ekonomskog utjecaja s obzirom na prehranu stanovništva. Očituje se vrlo visokom, gotovo 100%-tnom smrtnošću. Premda nije opasna po zdravlje ljudi, njezina pojava ima vrlo negativan društveni utjecaj, jer dovodi do velikih gospodarskih gubitaka zbog izravnih šteta nastalih zbog uginuća svinja te neizravnih šteta nastalih kao posljedica primjene strogih i vrlo skupih mjera iskorjenjivanja.

Od prvog opisa bolesti u Keniji početkom prošlog stoljeća, virus ASK je transkontinentalno prenesen na područje Europe 1957., kada je iskorjenjivanje zaraze trajalo četrdesetak godina. ASK se od 2007. godine ponovno širi s područja Kavkaza i Ruske Federacije na države Europske unije. Do sada je izvan Afrike dokazana u Rusiji (2007.), Ukrajini (2012.), Bjelorusiji (2013.), Poljskoj (2014.), Latviji (2014.), Litvi (2014.), Estoniji (2015.), Moldaviji (2016.), Rumunjskoj (2017.), Češkoj (2017.), Mađarskoj (2018.), Belgiji (2018) i Bugarskoj (2018.), te Kini (2018.), Mongoliji (2019.), Vijetnamu (2019.) i Kambodži (2019.).

Virus ASK prenosi se izravno dodiranjem zaraženih s nezaraženim životinjama i neizravno putem kontaminiranih predmeta i površina. Glavni izvori infekcije su bolesne svinje i kliconoše te lešine ili termički neobrađeno meso i mesne prerađevine. Čest izvor infekcije su kuhinjski otpaci. Virus se zadržava u krpeljima roda *Ornithodoros*.

Trajnim rezervoarom uzročnika smatraju se afričke divlje svinje: bradavičasta svinja (*Phacochoerus aethiopicus*), grmuša (*Potamochoerus porcus*) i velika šumska svinja (*Hylochoerus meinertzhageni*). One na oboljevaju, ali ostaju dugotrajne kliconoše. U mnogim zemljama ASK postala je endemska u domaćih i divljih svinja. U populacijama divljih svinja pokazuje perzistenciju vezanu na stanište, gubeći tendenciju dinamičnog širenja u prostoru. U Europi je divlja svinja rezervoar virusa ASK. Velika gustoća divljih svinja, kakva je zabilježena i u nekim područjima Hrvatske, te visoki postotak ekstenzivnih uzgoja domaćih svinja, važni su čimbenici rizika za potencijalno širenje ASK.

Divlja svinja (*Sus scrofa* L.) je zavičajna vrsta divljači u Republici Hrvatskoj. Nastanjuje gotovo čitav teritorij Republike Hrvatske, a također je jedna od vrsta s najširim arealom diljem svijeta. Tijekom posljednjih 40-tak godina zabilježen je porast brojnosti divlje svinje u Europi. Rastuća populacija divljih svinja zajedno s ubrzanom urbanizacijom dovodi do sve češćeg kontakta divljih svinja i domaćih životinja, predstavljajući potencijalnu prijetnju od prijenosa zaraznih bolesti na domaće životinje.

S obzirom da trenutno ne postoji učinkovito cjepivo ni mogućnost liječenja, najbolji način sprječavanja unosa ASK na područja koja su slobodna od bolesti je donošenje mjera kojima se može spriječiti unos virusa na farme domaćih svinja. U tom kontekstu važna je edukacija

držaoca svinja, lovaca i vlasnika lovišta. Također je neophodno provoditi biosigurnosne mjere na farmama svinja te uvesti strogu zabranu hranidbe svinja pomijama kao i strogu graničnu kontrolu prijevoza namirnica životinjskog podrijetla.

Pravilno upravljanje lovištima te primjena strogih biosigurnosnih mjera u lovištima i na farmama svinja jedini su alati prevencije širenja bolesti. U Hrvatskoj ASK nikada nije dokazana, međutim, sve mjere za rano otkrivanje, brzo prepoznavanje te objektivno dijagnosticiranje pravovremeno su poduzete. Od 2010. godine Ministarstvo poljoprivrede (MP) propisuje aktivni i pasivni monitoring domaćih i divljih svinja, a iste je godine imenovan Nacionalni referentni laboratorij (NRL) za ASK. Nadalje, Stručno tijelo za ASK imenovano 2018. godine od strane MP utvrdilo je vrlo visoki rizik od pojave ASK u Hrvatskoj pa su 2019. propisane i dodatne mjere sprječavanja unosa i širenja virusa ASK u Hrvatsku. Jedna od njih je pojačani izlov matičnog fonda divljih svinja, dok je druga značajna mjera nadzor nad svim uzgojima domaćih svinja i procjena njihove biosigurnosti.

S obzirom da u prepoznavanju bolesti sudjeluju različiti sektori, pojačana je komunikacija i koordinacija između uzgajivača svinja, lovaca, veterinarara, veterinarskih inspektora i ostalih zainteresiranih dionika s naglaskom na kontinuirano održavanje radionica sa svrhom upoznavanja s osobitostima pojave, širenja i mjerama za suzbijanje ASK.